WIECZÓR
TRZECH KRÓLI
lub
Co chcecie

W oryginale *Wieczór Trzech Króli* nosi podwójny tytuł: *Twelfth Night or What You Will*, tj. *Dwunasta noc* (tak oznacza się święto Trzech Króli licząc od Bożego Narodzenia) *albo Co chcecie*. Znany pamiętnikarz z okresu Restauracji, Peyps, w swej notatce z przedstawienia *Wieczoru Trzech Króli* wyraża się z przekąsem, że „nie ma ona (ta komedia) żadnego związku z nazwą ani dniem". Uwaga ta jest tylko częściowo słuszna, gdyż dzień szóstego stycznia, podobnie zresztą jak Nowy Rok, był przeznaczony na zabawy, maskarady i przedstawienia właśnie w rodzaju *Wieczoru Trzech Króli*. Możliwe jest nawet, że „premiera" Szekspirowskiej komedii wypadła na ten dzień i stąd pochodzi jej tytuł. Wydaje się to prawdopodobniejsze niż przypuszczenie, że tytuł komedii został zasugerowany Szekspirowi przez wzmiankę o „la Notte di Beffana" (włoskie oznaczenie święta Trzech Króli) w prologu włoskiej komedii pt. *Gl'Ingannati*, która jest uważana przez niektórych krytyków za źródło komedii Szekspirowskiej.

Że sam Szekspir odczuwał przypadkowość obranego tytułu i nie upierał się przy nim, świadczy podtytuł, przypominający tytuł drugiej romantycznej komedii z tego okresu *Jak Wam się podoba*. Wybór tytułu został z niedbałą nonszalancją oddany do rozporządzenia publiczności. W kilka lat później (1607) współczesny dramaturg, J. Martson, poszedł w ślady Szekspira i tak samo zatytułował swoją komedię.

Istnieje jeszcze trzeci tytuł *Wieczoru Trzech Króli*. W urzędowych zapiskach figuruje pod datą drugiego lutego 1623 r. następująca notatka: W dzień 2 lutego był grany na dworze *Malvolio* przez trupę Jegomości. Taki sam tytuł był wypisany na tomie zawierającym *Wieczór Trzech Króli* w bibliotece Króla Karola I. Szekspir zaprotestowałby przypuszczalnie przeciw takiemu jednostronnemu ujęciu jego dzieła, ignorującego fantastyczną część sztuki na korzyść realistycznej.

Datuje się *Wieczór Trzech Króli* zwyczajnie na *circa* 1600 r. Jako *terminus ad quem* dla oznaczenia daty służy wzmianka w dariuszu prawnika Manninghama, który zanotował pod datą 2 lutego 1601/2, że był w swoim kolegium prawniczym na przedstawieniu *Wieczoru Trzech Króli*.

Juliusz Krzyżanowski
(Ze wstępu do *Wieczoru Trzech Króli*, Wrocław 1951 r.)

W. Shakespeare

XX

Natura sama twarz twoją rzeźbiła
Na wzór kobiecy. Oto więc jesteście:
Chłopiec-dziewczyna! Serce utoczyła
Słodkie, lecz trwalsze niż serca niewieście.
Oko jaśniejsze, choć nie tak fałszywe,
Wyzłaca przedmiot, na który upadnie;
W płci twojej grają wszystkie barwy żywe,
Wszystkie więc dusze i wejrzenia kradnie.
Jako niewiasta wpierw byłeś stworzony,
Zanim natura, wpadłszy w zachwycenie,
Przydała więcej, niż wziąć byłem skłonny;
Tak, wzbogacając, opuściła w cenie.
Skoro dla kobiet jesteś tedy wszytek,
Mnie oddaj miłość, im zaś jej użytek.

Przekład: Jerzy S. Sito

„...każdego dnia o godzinie drugiej po południu w mieście Londynie grają dwie lub trzy komedie, w osobnych budynkach, gdzie ludziska się weselą; który teatr gra lepiej, zdobywa więcej publiczności.

Pomieszczenia zbudowane są w ten sposób, że gra odbywa się na podwyższonej scenie i każdy może wszystko wyraźnie widzieć. Są jednak i osobne galerie, tam stoi się wygodniej, a nawet można dostać krzesło, ale trzeba za to drożej zapłacić. Kto zostaje na parterze, ten płaci tylko jednego pensa w angielskiej monecie. Kto chce usiąść, wpuszcza go się jeszcze przez jedne drzwi i tam opłaca on znowu pensa. Jeżeli chce siedzieć na poduszce i krześle w najwytworniejszej części budynku, gdzie nie tylko sam wszystko widzi, lecz jest jeszcze sam widziany, ten płaci przy osobnych drzwiach jeszcze jednego pensa. W przerwach komedii obnosi się jedzenie i napoje pomiędzy publicznością i można pokrzepić się na własny koszt.

Aktorzy są bardzo luksusowo i wytwornie ubrani, ponieważ w Anglii panuje zwyczaj, że gdy umrze wybitny arystokrata lub szlachcic, to najpiękniejsze jego stroje oddaje się i darowuje sługom, a że tym nie wypada nosić takich szat, a raczej im sposobne, dlatego noszą je do aktorów i sprzedają za marne grosze.

Każdy, ktokolwiek widział kiedy grę i akcję aktorów, wie, ile oni dzień w dzień uciechy na scenie ludziom dostarczają.

Na takich i innych zabawach spędzają Anglicy swój czas. Z komedii uczą się poznawać inne kraje, a robią to bez obawy, mąż i żona, w uczęszczanych teatrach, bo Anglicy przeważnie nie lubią wiele podróżować, lecz wolą zdobywać wiadomości o obcych krajach, siedząc w domu i mieć z tego rozrywkę".

Thomas Platter, kupiec z Bazylei,
który bawił w stolicy Anglii od 18 września do 20 października roku 1599.
(cyt. za: Stanisław Helsztyński,
Człowiek ze Stratfordu, Warszawa 1963 r.)

William Shakespeare

WIECZÓR TRZECH KRÓLI LUB CO CHCECIE

(Twelfth Night or What You Will)

Przy opracowaniu tekstu wykorzystano fragmenty przekładów:
Leona Ulricha (poprawionego przez Antoniego Słonimskiego), Antoniego Langego i Władysława Tarnawskiego.

OSOBY

Orsyno	WOJCIECH WYSOCKI
Sebastian	Maciej Ćwik ~~ARTUR ŻMIJEWSKI~~
Antonio	MARCIN TROŃSKI
Kapitan okrętu	RYSZARD BARYCZ
Walentyn	STANISŁAW GÓRKA
Kurio	WOJCIECH MACHNICKI
Sir Tobiasz Czkawka	KRZYSZTOF KOWALEWSKI
Sir Andrzej Chudogęba	WIESŁAW MICHNIKOWSKI
Malwolio	KRZYSZTOF WAKULIŃSKI
Fabiano	MAREK BARGIEŁOWSKI
Feste, błazen	ADAM FERENCY
Oliwia	EWA KOBUS ✓
	JOLANTA PIĘTEK
Wiola	AGNIESZKA SUCHORA
Maria	MARTA LIPIŃSKA
Strażnik I	JAN PĘCZEK
Strażnik II	PAWEŁ SZCZESNY
Słudzy Oliwii	Piotr Wyszomirski ~~MACIEJ ĆWIK~~
	IRENEUSZ KOCYŁAK
Ksiądz	JÓZEF KONIECZNY
Dwór księcia Orsyno	JOANNA JEŻEWSKA
	JACEK BURSZTYNOWICZ
	TOMASZ DUTKIEWICZ

Reżyseria Maciej Englert

Scenografia Marcin Stajewski

Inspicjent	Elżbieta Biedrzycka
Sufler	Andrzej Konarzewski
Opracowanie muzyczne i przygotowanie wokalne	Irena Kluk-Drozdowska
Aranżacja utworów	Irena Kluk-Drozdowska, Jacek Urbaniak
Asystenci reżysera	Lech Kaźmierczak (PWST) Ryszard Nyczka (PWST)
Asystent scenografa	Zofia Gallowa

Gra zespół instrumentów dawnych pod kierownictwem Jacka Urbaniaka

Skład zespołu

Lutnia	**Tadeusz Czechak** Ryszard Bałauszko
Fidel	Beata Dąbrowska, Małgorzata Półtorak
Flety proste	Krzysztof Dąbrowski, Paweł Iwaszkiewicz

24

Premiera w styczniu 1991 r.

W. Shakespeare

IV

Czemu urody swojej skąpisz drugim,
Dla siebie tylko skrzętnie ją chowając?
Matce Naturze trzeba spłacać długi,
Bo ona daje tym, co innym dają.
Więc, piękny skąpcze, czemu marnotrawisz
Ową obfitość do dania ci daną?
Zużyjesz skarb swój, a tego nie sprawisz,
By zań procenty kiedyś ci spłacano.
Bo, z sobą tylko przebywając w parze,
Sam oszukujesz się w takim sposobie
I, gdy natura odejść ci stąd każe,
Jakiż rachunek zostawisz po sobie?
Pogrzebią z tobą twą nietkniętą postać,
Co wykonawcą twym mogłaby zostać.

Przekład: Jerzy Łowiński

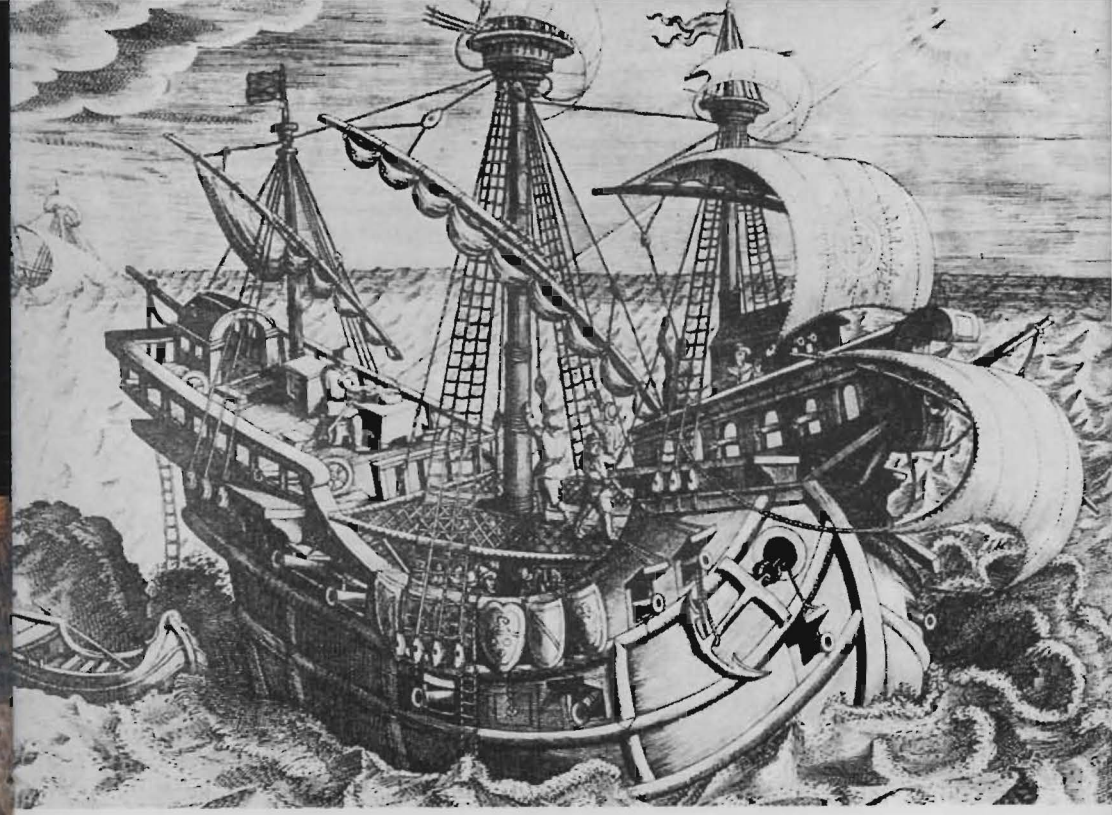

„...To, co ujrzycie, nie jest obrazem, więc i sąd wasz niechaj nie będzie takim, jaki byście wydali o obrazie. Nie spodziewajcie się po tym utworze moim kompozycji ścisłej, akcji jednolitej i coraz się wzmagającej, umiejętnego i stopniowanego zaciekawienia; są to po prostu pokrojone na sceny powieści i nowele. O cel drogi nie dbam, tylko o samą drogę. Nie miejsce, do którego dążę mnie zajmuje, ale sama podróż. Po cóż więc podróżować śpiesznie i prosto wytkniętym szlakiem?..."

H. A. Taine, *Historia literatury angielskiej*
z rozdziału IV, *Szekspir*, w przekładzie
Elizy Orzeszkowej, Warszawa 1900 r.

TEATR WSPÓŁCZESNY W WARSZAWIE
ul. Mokotowska 13

Dyrektor
Maciej Englert
Zastępca Dyrektora **Władysław Drozdowski**
Kierownik techniczny **Włodzimierz Szcześniak**

Pracownie

krawiecka męska	Eugeniusz Sobota
krawiecka damska	Cecylia Dąbrowska
malarska	Adolf Laskowski
modelatorska	Grzegorz Hohendorff
perukarska	Antonina Truchan
tapicerska	Zbigniew Machulski
rekwizytor	Wojciech Jarosiewicz
brygadier sceny	Benedykt Daniel
główny elektryk	Włodzimierz Sokołowski
akustyk	Sławomir Stefankiewicz

Redakcja programu **Jadwiga Adamowicz**
Reprodukcje **Andrzej Krynicki**

Zamieszczone w programie ilustracje
pochodzą z książki *Elizabethan England*, Londyn 1982 r.

Kasa Teatru czynna codziennie od 11.00 o 19.00
(w poniedziałki do 17.00) z przerwą od 14.00 do 15.00.
Telefon 25-59-79

Cena 4.500 zł

ZPW „Epoka" z. 148/90 n. 5000 egz.

Arabia petrea.
Terrestre mare.
Persarũ Imperium.
Persia
Arabia sterilis
Arabia felix
Mare rubũ
Barnacas
Abesch.r.
Mare Indicum.
Meru-
thopia.
Lo.ame
Azam.r.
EQVINO TIALIS
AFRICA
Quiloa
Bonaspes.
TROPICVS CAP FICORNI